

Aktivnost 3. Slavni ljudi koji su odbacivanje pretvorili u uspjeh

Cilj učenja

Zauzeti se za sebe kada su sama suočena s odbacivanjem.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

odrediti što mogu poduzeti kad me vršnjaci odbacuju.

Razina

Napredna

Potreban pribor

Materijali povezani s četiri slavne osobe - stripovi ili crtani film Walta Disneyja, pjesme grupe *Beatles*, knjige o Harryju Potteru, video o Michaelu Jordanu, radni listići *Slavne osobe* za svaku skupinu s pričom o jednom od ovih likova i pitanjima na koja djeca trebaju odgovoriti, pomoćni papir za izradu prezentacije (za svaku skupinu), bojice, flomasteri, radni listić za roditelje *Od odbacivanja do uspjeha*

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Pokažite djeci materijale koje ste pripremili o četiri slavne osobe (poslušajte zajedno neke od najpopularnijih pjesama *Beatlesa*, pogledajte videomaterijal o Michaelu Jordanu, crtani film s nekim od likova Walta Disneya i knjige o Harryju Potteru).
3. Podijelite djecu u četiri skupine, svakoj skupini dajte pripadajući radni listić *Slavne osobe* i zamolite ih da u skupinama prouče radne listiće s informacijama o slavnim osobama koje su doživjele odbacivanje, no na kraju su ipak postigle uspjeh. Porazgovarajte sa skupinama o tome i zamolite ih da pripreme kratke prezentacije.

Prva skupina: Walt Disney, čovjek koji nam je podario Mikija Mausa i čitav Disneyev svijet. Njegova prva tvrtka koja se bavila animacijom je bankrotirala. Urednik novina u kojima je radio smatrao je da on nema mašte pa mu je dao otkaz. Legenda kaže da je doživio 302 odbijenice dok nije konačno dobio sredstva za stvaranje Svijeta Walta Disneyja.

Druga grupa: *The Beatles*. Mnoge izdavačke kuće odbile su slavnu grupu. Jedna, danas poznata odbijenica glasila je: „grupe s gitarama su u izumiranju” i „u show businessu nema budućnosti za grupu *Beatles*.” Kada su potpisali za izdavačku kuću EMI, *beatlemanija* zavlada je Amerikom i oni su postali najveća grupa u povijesti popularne glazbe.

Treća grupa: J. K. Rowling, autorica Harryja Pottera. J. K. Rowling bila je razvedena samohrana majka, bez prebijenoga novčića dok je pisala prvu knjigu o Harryju Potteru na starome pisaćem stroju. Dvanaest izdavača odbilo je njezin rukopis. Prošla je godina dana dok joj

Barry Cunningham iz kuće Bloomsbury nije dao zeleno svjetlo i pristao izdati njezinu knjigu. Ipak, Cunningham je inzistirao da J. K. Rowling pronađe drugi posao jer je smatrao da u dječjoj književnosti nema zarade. Na kraju je autorica preko noći postala bogatija čak i od engleske kraljice.

Četvrta grupa: Michael Jordan. Poznato je da u srednjoj školi Jordana nisu primili u košarkašku ekipu, a na kraju je ipak postao najveći košarkaš svih vremena. Nikada nije dozvolio da ga neuspjeh obeshrabri. Jednom je izjavio: „U svojoj karijeri promašio sam više od 9000 koševa. Izgubio sam skoro 300 utakmica, 26 puta povjerili su mi odlučujući koš, a ja sam ga promašio. Ponovo i iznova doživljavao sam neuspjehe. I to je razlog zašto sam uspio.”

Svaka prezentacija treba sadržavati:

- Što su mislile i kako su se osjećale kada su doživjele odbacivanje.
 - Nekoliko primjera pozitivnih misli slavnih osoba kada su doživjele odbacivanje. Kako su se mogle ohrabrivati, što su si govorile kako ne bi odustale?
 - Karakterne osobine koje su bile ključne za pretvaranje odbacivanja u uspjeh. Što je tim osobama pomoglo da budu uporne, da ne odustaju i da na kraju postignu uspjeh?
 - Osobe koje su im možda pomagale.
 - Plan djelovanja koji su mogle izraditi.
 - Što su mislile i kako su se osjećale kada su postigle uspjeh.
4. Potaknite svaku skupinu da prezentira svoj rad pred razredom i razgovarajte o tome.

Potaknite djecu da s roditeljima razgovaraju o slavnoj osobi o kojoj su radili prezentaciju. Neka zajedno s roditeljima ispune križaljku na radnom listiću *Od odbacivanja do uspjeha*.

SLAVNE OSOBE

Prva skupina

Walt Disney, čovjek koji nam je podario Mikija Mausa i čitav Disneyev svijet. Njegova prva tvrtka koja se bavila animacijom je bankrotirala. Urednik novina u kojima je radio smatrao je da on nema mašte pa mu je dao otkaz. Legenda kaže da je doživio 302 odbijenice dok nije konačno dobio sredstva za stvaranje Svijeta Walta Disneyja.

Prezentacija treba sadržavati:

- Njegove osjećaje i misli kada je doživio odbacivanje.
- Nekoliko primjera njegovih pozitivnih misli kada je doživio odbacivanje. Kako se mogao ohrabrivati, što je govorio kako ne bi odustao?
- Karakterne osobine koje su bile ključne za pretvaranje odbacivanja u uspjeh. Što mu je pomoglo da bude uporan, da ne odustaje i da na kraju postigne uspjeh?
- Osobe koje su mu možda pomagale.
- Akcijski plan koji je možda izradio.
- Njegove osjećaje i misli kada je postigao uspjeh.

SLAVNE OSOBE

Druga skupina

The Beatles. Mnoge izdavačke kuće odbile su ovu slavnu grupu. Jedna, danas poznata odbijenica glasila je: „grupe s gitarama su u izumiranju” i „u show businessu nema budućnosti za grupu Beatles.” Kada su potpisali za izdavačku kuću EMI, beatlemanija zavladała je Amerikom i oni su postali najveća grupa u povijesti popularne glazbe.

Prezentacija treba sadržavati:

- Njihove osjećaje i misli kada su doživjeli odbacivanje.
- Nekoliko primjera njihovih pozitivnih misli kada su doživjeli odbacivanje. Kako su se mogli ohrabrivati, što su govorili kako ne bi odustali?
- Karakterne osobine koje su bile ključne za pretvaranje odbacivanja u uspjeh. Što im je pomoglo da budu uporni, da ne odustaju i da na kraju postignu uspjeh?
- Osobe koje su im možda pomagale.
- Akcijski plan koji su možda izradili.
- Njihove osjećaje i misli kada su postigli uspjeh.

SLAVNE OSOBE

Treća skupina

J. K. Rowling, autorica Harryja Pottera. J. K. Rowling bila je razvedena samohrana majka, bez prebijenoga novčića dok je pisala prvu knjigu o Harryju Potteru na starome pisaćem stroju. Dvanaest izdavača odbilo je njezin rukopis. Prošla je godina dana dok joj Barry Cunningham iz kuće Bloomsbury nije dao zeleno svjetlo i pristao izdati njezinu knjigu. Ipak, Cunningham je inzistirao da J.K. Rowling pronađe drugi posao jer je smatrao da u dječjoj književnosti nema zarade. Na kraju je autorica preko noći postala bogatija čak i od engleske kraljice.

Prezentacija treba sadržavati:

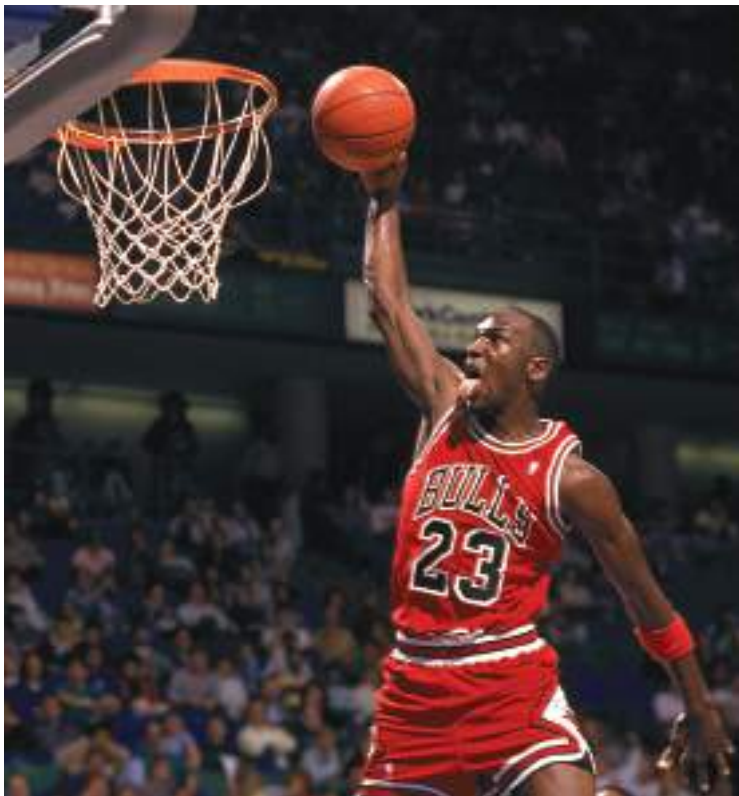
- Njezine osjećaje i misli kada je doživjela odbacivanje.
- Nekoliko primjera njezinih pozitivnih misli kada je doživjela odbacivanje. Kako se mogla ohrabrivati, što je govorila kako ne bi odustala?
- Karakterne osobine koje su bile ključne za pretvaranje odbacivanja u uspjeh. Što joj je pomoglo da bude uporna, da ne odustaje i da na kraju postigne uspjeh?
- Osobe koje su joj možda pomagale.
- Akcijski plan koji je možda izradila.
- Njezine osjećaje i misli kada je postigla uspjeh.

SLAVNE OSOBE

Četvrta skupina

Michael Jordan. Poznato je da u srednjoj školi Jordana nisu primili u košarkašku ekipu, a na kraju je ipak postao najveći košarkaš svih vremena. Nikada nije dozvolio da ga neuspjeh obeshrabri. Jednom je izjavio: „U svojoj karijeri promašio sam više od 9000 koševa. Izgubio sam skoro 300 utakmica, 26 puta povjerili su mi odlučujući koš, a ja sam ga promašio. Ponovo i iznova doživljavao sam neuspjehe. I to je razlog zašto sam uspio.”

Prezentacija treba sadržavati:

- Njegove osjećaje i misli kada je doživio odbacivanje.
- Nekoliko primjera njegovih pozitivnih misli kada je doživio odbacivanje. Kako se mogao ohrabrivati, što je govorilo kako ne bi odustao?
- Karakterne osobine koje su bile ključne za pretvaranje odbacivanja u uspjeh. Što mu je pomoglo da bude uporan, da ne odustaje i da na kraju postigne uspjeh?
- Osobe koje su mu možda pomagale.
- Akcijski plan koji je možda izradio.
- Njegove osjećaje i misli kada je postigao uspjeh.

OD ODBACIVANJA DO USPJEHA

Dijete će vam ispričati priču o jednoj slavnoj osobi koja je doživjela odbacivanje, ali je početni neuspjeh kasnije pretvorila u uspjeh i postala slavna. Zajedno s djetetom ispunite ovu križaljku. Poruku od 4 riječi smislite zajedno i upišite ju u označeni prostor velikim slovima³ i ukasite ju. Dok radite na ovome zadatku, možda ćete spontano početi razgovarati o otpornosti i o tome što je potrebno da bismo se oporavili od životnih udaraca.

ODBACIVANJE	
1 ISTOZNAČNICA	
2 PRIDJEVA	
3 GLAGOLA	
PORUKA OD 4 RIJEČI KOJA MOŽE POMOĆI	

Cjelina 2. Suočavanje s gubitkom

Na kraju ove cjeline djeca će moći:

- prepoznati mogućnosti povezivanja sa stvarima i osobama koje više nisu uz njih
- razumjeti da postoje različiti načini na koje se djeca nose s gubitkom
- odrediti strategije prevladavanja gubitka.

Aktivnost 1. Svatko ima nekoga koga nema

Cilj učenja

Prepoznati mogućnosti povezivanja sa stvarima i osobama koje više nisu uz njih.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

nabrojati nekoliko mogućnosti povezivanja sa stvarima i osobama koje više nisu uz mene.

Razina

Osnovna

Potreban pribor

Radni listić za roditelje *Promjene*

1. Prije same aktivnosti zamolite djecu da razmisle o nečemu ili nekome koga su izgubili i tko im nedostaje. Ako se i roditelji i djeca slažu s idejom, zamolite ih da donesu nekoliko fotografija ili da izrade kolaž o osobi ili stvari koju su izgubili.
2. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
3. Recite djeci da svi sjednu u krug i pročitajte im sljedeću priču o gubitku:

Thor¹⁴

Jednom davno, u obližnjemu gradu živio je veliki čupavi pas. On je bio jako sretan jer je živio s obitelji koja je voljela pse. Uvijek je imao puno hrane, a u posebnim prilikama dobio bi i veliku sočnu kost. Njegovi vlasnici htjeli su da on bude oštar i da plaši provalnike, pa su ga zato nazvali Thor. Međutim, on je bio nježan pas pun ljubavi i većinu vremena provodio je trčeći po dvorištu, sretan što može naganjati vjeverice ili spavati u hladu. Susjedi su također imali psa, a njegovo je ime bilo Švrćo. Thor i Švrćo već su jako dugo bili prijatelji. Svakoga jutra Thor se

¹⁴ Davis, 1988

veselio što će otići do ograde i trčati gore dolje uz nju sa Švrćom koji je s druge strane. Njih su dvojica lajali jedan na drugoga, zavijali i dahtali, a ponekad su ih vlasnici pustili da se igraju u istome dvorištu. Bili su toliko povezani da se Thoru činilo sasvim normalno da ga Švrćo uvijek čeka pokraj ograde.

Jednoga jutra kad je Thor kao i obično dotrčao do ograde, nešto je bilo drugačije - nije bilo Švrće. Thor je proveo čitav dan pokraj ograde čekajući Švrću i postajao je sve tužniji i tužniji. Švrće i dalje nije bilo. Thorovim vlasnicima bilo je jasno da je Švrćo uginuo, no nisu znali kako da to objasne Thoru. Na kraju su odveli Thora kod susjeda gdje je vidio Švrćino tijelo prije nego što su ga pokopali. Thor ga je pronjuškao i zacvilio, sada je mu je bilo jasno da je Švrćo uginuo.

Ta spoznaja nije ublažila njegovu bol. Thora je sve više i više boljelo srce. Odbijao je hranu i prestao je naganjati vjeverice. Svaki put kad bi pogledao prema ogradi, sjetio bi se da Švrće više nema i velika suza pojavila bi se u njegovu oku. Vlasnici su ga pokušali oraspoložiti novim igračkama, sočnim kostima i šetnjama, no Thor je ostao neutješan.

Jednoga dana dok je Thor tužno gledao prema ogradi, vidio je maloga psića kako trči po dvorištu. Užasnua se. Kako se ti ljudi usuđuju misliti da je moguće zamijeniti Švrću? Odlučan da neće pridošlici poklanjati nimalo pozornosti, Thor se sklopčao u sjeni staroga stabla i zaspao.

Dok je spavao, u snu ga je posjetio Švrćo i obratio mu se.

„Ti patiš jer ti ja nedostajem, a nedostajem ti jer me tražiš na krivim mjestima. Nemoj me tražiti vani, ja sam tu, u tvojemu srcu.“

Kad je čuo riječi svojega prijatelja, Thora su preplavili osjećaji kao nikada prije. To ga je istovremeno i boljelo i bilo mu ugodno. Tijekom toga sna Thor je u svojem srcu pronašao mjesto i za bol i za sreću. Zatim su Švrćo i Thor još dugo razgovarali onako kako razgovaraju pravi prijatelji.

Probudivši se, Thor se protegnuo i zijevnuo te primijetio da ga susjedov psić čeznutljivo gleda kroz ogradu. Dok je gledao u psića, Thor je osjetio kako u njemu nešto raste. Sjedio je tako i razmišljao o svojem snu, puštajući da poruka iz sna postane jasna. Zatim je polako prešao dvorište. Nagnuo se kroz ogradu i u znak pozdrava, koji svi psi dobro razumiju, polizao glavu čupavoga psića.

„Poznavao sam jednoga psa koji se zvao Švrćo,“ rekao je psiću. A kada je izgovorio te riječi, osjetio je kako se Švrćo negdje smiješi.

4. Razgovarajte s djecom o priči tako da ih pitate sljedeća pitanja:
 - Što se dogodilo Thoru nakon što je Švrćo uginuo?
 - Što je Švrćo rekao Thoru kada mu je došao u san?
5. Potom povežite priču s osobnim iskustvima djece pitajući ih sljedeće:
 - Jeste li ikada poput Thora prošli kroz neko teško razdoblje?
 - Kako se mogu osjećati djeca kada izgube nešto ili nekoga koga stvarno vole?
 - Što možemo učiniti da bismo prevladali osjećaje koje tada možemo proživljavati?
6. Dok su djeca okupljena u krugu, zamolite ih da pokažu slike ili kolaže koje su donijeli. Sljedeća pitanja pomoći će vam da potaknete djecu na razgovor.
 - Jeste li ikada izgubili nekoga ili nešto posebno, kao na primjer, posebnog prijatelja, kućnog ljubimca ili nekoga koga ste poznavali?
 - Kako ste se tada osjećali? Što još djeca mogu osjećati kada izgube nekoga ili nešto što vole?
 - Što ste činili u takvoj situaciji?
 - Tko vam je tada pomogao?
 - Kako vi možete pomoći nekome za koga znate da doživljava gubitak?

Potaknite djecu da izrade kolaže o svemu što se promijenilo otkada su doživjeli gubitak. Osim toga, zamolite ih da na radni listić za roditelje zapišu neke uspomene na izgubljenu osobu, kućnog ljubimca ili stvar. Iako te uspomene ne mogu zamijeniti ono što im nedostaje, one su znak da dijete ima snage prevladati gubitak.

PROMJENE

Pomozite djetetu da izradi crtež ili kolaž o svemu što se promijenilo otkada je dijete doživjelo gubitak. Osim toga, pomozite mu/joj da navede svoje uspomene na izgublenu osobu, kućnog ljubimca ili stvar. Razgovarajte o tome dokle god dijete bude željelo.

Uspomene možete zapisati oko crteža ili kolaža koje je dijete napravilo.

Aktivnost 2. Kako se djeca nose s gubitkom?

Cilj učenja

Razumjeti da postoje različiti načini na koje se djeca nose s gubitkom.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

opisati različite načine prevladavanja gubitka.

Razina

Srednja

Potreban pribor

Papir za pisanje, radni listić *Naše uspomene*

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Podsjetite djecu na priču iz prethodne aktivnosti ili je ponovno ispričajte.
3. Razgovarajte s djecom o priči tako da ih pitate sljedeća pitanja:
 - Što se dogodilo u priči?
 - Što je Švrćo rekao kada se pojavio u Thorovu snu?
 - Što je Thor učinio nakon toga sna?
4. Potom povežite priču s osobnim iskustvima djece pitajući ih sljedeće:
 - Što biste vi učinili da ste na Thorovom mjestu?
 - Koga biste tražili za pomoć?
 - Kako biste sami sebi pomogli?
5. Pročitajte djeci sljedeću situaciju:

Mihaelu, učeniku iz tvoje škole, nedavno je pognuo ujak u automobilskoj nesreći. Mihael je jako potresen jer je silno volio svojega ujaka.
6. Podijelite djecu u skupine. Zamolite ih da svaka skupina navede kako se sve Mihael može osjećati zbog gubitka ujaka te kako može reagirati na taj gubitak. Potom zamolite djecu da navedu što Mihael može učiniti kako bi se suočio s gubitkom te što osobe oko njega mogu učiniti da bi mu pomogle. Potaknite djecu da iznesu svoje odgovore u zajedničkoj raspravi. Podsjetite ih da različite osobe različito reagiraju na gubitak, pa stoga i načini kako se uspješno nositi s gubitkom mogu biti različiti.

Potaknite djecu da intervjuiraju roditelje o njihovoj posebnoj uspomeni na osobu koju su izgubili. Recite im da ono što su saznali od roditelja napišu na listić *Naše uspomene* i donesu idući dan u školu kako bi to odložili u svoj portfolio.

NAŠE USPOMENE

Neka dijete intervjuira vas ili drugoga člana obitelji o nekom gubitku koji ste/su doživjeli. Osim toga dijete na listić može zapisati i uspomene koje se prepričavaju u vašoj obitelji.

Aktivnost 3. Kako se možemo nositi s gubitkom

Cilj učenja

Određiti strategije prevladavanja gubitka.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

odabrati ponašanja koja će mi pomoći da prevladam osobni gubitak.

Razina

Napredna

Potreban pribor

Papir, kutija za „pisma“, radni listić *Priča o gubitku*

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Podsjetite djecu na priču *Thor* ili je ponovno ispričajte.
3. Zatim zamolite djecu da se prisjete osobe koju poznaju, a koja je doživjela neku vrstu gubitka. Recite im da probaju zamisliti da su ona ta osoba i da napišu pismo nepoznatom prijatelju. Mogu početi sa *Dragi nepoznati prijatelju, ja sam...* Recite im da je važno opisati zbog čega je to iskustvo bilo tako teško, što je osoba pokušala i što joj je pomoglo da se suoči s gubitkom. Mogu raditi samostalno ili u paru.
4. Kada sva djeca napišu pismo, uzmite kutiju koju ste unaprijed pripremili i recite im da će sva pisma poštom otići jednom mudrom starcu koji sjedi na vrhu planine. Neka svako dijete (ili par, ako su pisma pisana u paru) iz kutije izabere jedno pismo (provjerite - važno je da nitko ne dobije svoje). Recite im da su pisma upravo došla do vrlo mudre osobe, koja će sve pažljivo pročitati i na poledini papira odgovoriti na pismo.
5. Kada svi budu gotovi s pisanjem odgovora zamolite ih da pismo preklope tako da se s vanjske strane vidi rukopis onoga tko je pismo pisao. Neka sve stave na jedno mjesto (to će biti improvizirani poštanski ured) i neka vlasnici pisama pronađu svoje i pročitaju odgovor koji su dobili.
6. Potaknite djecu koja žele da pred razredom pročitaju svoja pisma i komentiraju poruku koju su dobila. Razgovarajte s djecom o strategijama za suočavanje s gubitkom.

Podijelite djeci radne listiće za roditelje i potaknite ih da osmisle priču u kojoj opisuju neki vlastiti gubitak. Djeca mogu po svojem izboru prikazati priču crtežima ili slikama, ili je mogu napisati.

PRIČA O GUBITKU

Pomozite djetetu da ispriča priču o gubitku koji je sam/a doživio/doživjela ili o gubitku osobe koju poznaje. Dijete može priču prikazati crtežima ili slikama, ili je može napisati.

Cjelina 3. suočavanje s promjenama

Na kraju ove cjeline djeca će moći:

- tražiti podršku važnih osoba radi suočavanja s promjenama
- odrediti i govoriti o dosadašnjim promjenama u svojem životu
- opisati svoje težnje i snove vezane uz budućnost s obzirom na životne promjene.

Aktivnost 1. Mogu i hoću bolje

Cilj učenja

Tražiti podršku važnih osoba radi suočavanja s promjenama.

Ishod učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

naći osobu koja će mi pomoći kad mi se dogodi neka promjena.

Razina

Osnovna

Potreban pribor

Lutke za ruku ili prste, prazni papiri A3 za plakate, pribor za pisanje i crtanje, radni listić *Izvor podrške*

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Podsjetite djecu na priču iz aktivnosti za mlađu osnovnoškolsku dob *Vidra koja se voljela držati za ruke* autora Heidi i Daniela Howartha¹⁵ i ponovno je pročitajte koristeći se pri tome lutkama za ruku ili prste.

Vidra koja se voljela držati za ruke

Svake večeri kada pođu na spavanje, svi u Otovoj obitelji vidri drže se za ruke kako ne bi otplutali. A svako jutro, kada se probude, ponovno puste ruke. Svi, osim malenoga Ota. Ota je zabrinjavalo plivanje. Zabrinjavalo ga je i ronjenje, a strahovao je i da će se izgubiti. No ponajviše se bojao biti sam. Svako jutro mama bi mu rekla: „Oto, molim te, pusti mi ruku. Ne mogu ništa napraviti ako me držiš za ruku!“

Ali Oto je odmahivao glavom. Nije ju želio pustiti. „Ne znam plivati!“ zacvilio bi i nastavio

¹⁵ Izvor: <http://klokanica.24sata.hr/jaslicka-dob/igra-i-zabava/prekrasna-prica-za-laku-noc-za-djecu-koja-se-boje-odvajanja-3047#>

se držati za mamu. Znao je da će plutati, ali pomisao da se pusti svejedno ga je plašila. Što ako otpluta niz rijeku? „Možeš ti to“, nježno ga je uvjerala mama. Ali Oto je odmahivao glavom. Nije se želio pustiti.

Druga mladunčad vidri uživala je igrajući se, loveći se i prskajući se. Oto im se jako želio pridružiti, ali jednostavno nije se usudio pustiti mamu i tatu. „Pođi se igrati“, rekao mu je tata. „Ja ću te paziti odavde.“ Ali Oto je odmahivao glavom. Nije ga želio pustiti. „Bojim se!“ plakao je. „Nemoj me pustiti!“ molio je Oto mamu dok je ona pokušavala otvoriti školjku.

„Ali tu sam za tebe“, mama je uzdahnula. No Oto je nikako nije puštao. Mama i školjka su se trzale i ljuljale dok ju je Oto i dalje grčevito držao. Kad je mama konačno otvorila školjku, Oto je ugledao predivan, sjajni biser koji je blistao u njoj.

„Prekrasan je“, reče Oto. „Ooo, pogledaj! U školjci je vidra baš nalik na mene!“ Pružio je ruke prema malenoj vidri u biseru i odjednom, i prije nego što je to shvatio... u svojim je rukama držao prekrasni biser. Oto je ugledao radosnu vidru kako sama pluta.... i onda je shvatio da je to on!

„Tako smo ponosni na tebe!“ rekla je mama. „Bravo, Oto!“ uzviknuo je tata.

„Pustio sam se!“ viknuo je Oto. „Sam plutam i dobro sam!“

„Huuraa! Dođi i igray se s nama!“ pozvale su ga druge male vidre.

I sada, svaki dan, Oto prska i pliva i igra se sa svojim prijateljima. On je jedna jako sretna malena vidra. Ali i dalje se veseli noći, kada se on i njegova obitelj prime za ruke i pođu na počinak.

3. Razgovarajte s djecom o priči pitajući ih sljedeća pitanja:
 - Što je Oto radio kako bi se osjećao sigurno i zaštićeno?
 - Što ga je na to potaklo?
 - Je li bio zadovoljan sobom?
 - Kako je prevladao nesigurnost?
 - Je li bio zadovoljan nastalom promjenom?
4. Povežite zatim priču s osobnim iskustvima djece pitajući ih sljedeće:
 - Poznajete li nekoga tko se nije usudio napraviti nešto što su ostali radili bez teškoća?
 - U čemu je bio problem te osobe?
 - Kako se osjećala?
 - Što je tada radila?
 - Je li joj netko pomogao da prevlada taj osjećaj i doživi promjenu?
5. Podijelite djecu u nekoliko skupina od 4 do 5 članova. Dajte im prazne papire za plakate i predložite im da na njima prikažu proces promjene. Pomozite im na način da im kažete da je svaka promjena popraćena svojevrsnom neizvjesnošću. Potaknite ih da na plakatima predstave različite strategije koje im mogu pomoći u prevladavanju toga osjećaja. Ako netko želi, neka na plakatu predstavi osobno iskustvo.
6. Završite aktivnost tako da svaka skupina predstavi svoj plakat.

Podijelite djeci radne listiće za roditelje i predložite im da s roditeljima razgovaraju o tome tko je sve roditeljima pomogao kad su bili suočeni s nekim životnim promjenama. Neka se prisjete svojih tadašnjih misli, osjećaja i ponašanja. Mogu zajednički napraviti popis osoba na koje su se oslanjali i napraviti popis osoba na koje se sad djeca mogu osloniti.

IZVOR PODRŠKE

Razgovarajte sa svojim djetetom o tome tko vam je sve pomogao kad ste bili suočeni s nekim životnim promjenama. Recite im što ste tada osjećali, mislili i radili. Možete zajednički napraviti popis osoba na koje ste se oslanjali i napraviti popis osoba na koje se sad može osloniti vaše dijete.

TKO MI JE SVE POMOGAO?	TKO MOŽE POMOĆI MOJEMU DJETETU?

Aktivnost 2. Ja: prije i sada

Cilj učenja

Odrediti i podijeliti s drugima dosadašnje promjene u svojem životu.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

prepoznati i razgovarati o dosadašnjim promjenama u mojem životu.

Razina

Srednja

Potreban pribor

Radni listić *Prije i sada*, radni listić *Sadašnjost - budućnost*, pastele, flomasteri

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Podijelite radne listiće *Prije i sada* i zamolite djecu da se sjete kakvi su bili kad su bili u prvom razredu osnovne škole.
3. Zamolite ih da na vrhu radnog listića opišu ili nacrtaju kako pamte sebe u prvom razredu.
4. Zatim ih zamolite da ispune drugi dio radnog listića, gdje će opisati ili nacrtati kako sada doživljavaju sebe. Na kraju, zamolite djecu da u krugu pokažu što su napravili.
5. Kako biste produbili razgovor o ovoj temi, pitajte djecu sljedeće:
 - Jeste li se promijenili tijekom zadnjih nekoliko godina?
 - Kako?
 - Možete li opisati kako se promijenilo vaše tijelo?
 - Možete li opisati kako se promijenio vaš karakter?
 - Po čemu ste sada bolji nego prije? Kako ste se mijenjali tijekom rasta i razvoja?
6. Prikupite sve odgovore na jedan plakat i naglasite da odrastanje ima važnu ulogu u životu djece.

Potaknite djecu da s roditeljima ispune radni listić *Sadašnjost - budućnost* i da razmisle o svojim željama i aspiracijama u vezi sa svojom budućnosti te što mogu poduzeti kako bi ih ostvarili.

PRIJE I SADA

Opiši kakav si bio/bila prije nekoliko godina dok si bio/bila u prvom razredu te kakav/kakva si sada. Razmisli o svim promjenama koje su ti se dogodile tijekom nekoliko prošlih godina.

PRIJE SAM BIO/BILA...**SADA SAM ...**

SADAŠNJOST

BUDUĆNOST

U školi smo razgovarali o životnim promjenama. Potaknite dijete da razmisli o svojim željama i aspiracijama u vezi sa svojom budućnosti te što ono može poduzeti kako bi ih ostvarilo. Pomozite mu da u pojedine rubrike upiše korake koje treba poduzeti da bi ostvarilo svoje ciljeve za budućnost.

A series of ten horizontal orange lines for writing, corresponding to the footprints on the left.

Aktivnost 3. Moja budućnost

Cilj učenja

Opisati svoje želje i snove za budućnost s obzirom na životne promjene.

Ishodi učenja. Na kraju ove aktivnosti moći ću:

opisati koje ću promjene možda doživjeti dok planiram svoju budućnost.

Razina

Napredna

Potreban pribor

Radni listić *Moja budućnost* - ikone, plakat, pastele, radni listić za roditelje *Suočavanje s poteškoćama*

1. Započnite s aktivnošću za usmjeravanje pažnje.
2. Dok su okupljeni u krugu, pokažite djeci ikone s radnog listića *Moja budućnost*.
3. Zamolite djecu da zamisle sebe u budućnosti te da odaberu ikone koje prikazuju njihovu budućnost. Ako neki djeca ne mogu pronaći zadovoljavajuću ikonu, potaknite ih da je sami nacrtaju.
4. Kada su sva djeca odabrala svoje ikone, zamolite ih da ih pokažu jedni drugima i da objasne zašto su odabrali baš njih. Potaknite ih pitanjima:
 - Dok gledate ikone koje ste odabrali, kako zamišljate svoju budućnost?
 - Što mislite, s kojim ćete se poteškoćama morati suočiti da biste ostvarili ciljeve koje ste opisali?
 - Koje vještine i talente imate koji bi vam mogli pomoći da ostvarite svoje ciljeve?
5. Prikupite sve odgovore na jedan plakat.

Podijelite djeci radne listiće za roditelje i potaknite ih da zamole roditelje da im opišu situaciju iz svojega života kada su morali svladati neku poteškoću da bi ostvarili neki njima važan cilj. Roditelji trebaju opisati kako su svladali tu poteškoću, a zatim djeca to trebaju prikazati crtežom ili napisati priču o tome.

MOJA BUDUĆNOST - IKONE

SUOČAVANJE S POTEŠKOĆAMA

Dijete će vas zamoliti da mu opišete situaciju iz svojega života kada ste morali svladati neku poteškoću da biste ostvarili neki vama važan cilj. Nakon što razgovarate o tome, potaknite dijete da to prikaže crtežom ili napiše priču o tome.

A large, empty rectangular area outlined with a dashed orange border, intended for a child to draw or write a story.

Evaluacijski listić učitelja/ice

Ime i prezime djeteta: _____	0: Nije primijećeno /ne primjenjuje se
Datum popunjavanja: _____	1: Usvaja 2: Postignuto 3: Trajno uspostavljeno

Upute: Popunite listu za svako dijete kada završite **Temu 6. Pretvaranje izazova u prilike.**

6. PRETVARANJE IZAZOVA U PRILIKE	
6.1. SUOČAVANJE S NEDAĆAMA I SUKOBIMA	Razina 0,1,2 ili 3
6.1.1. Suočavanje s nepravdom	
6.1.1.O. ¹⁶ Dijete može opisati i izraziti osjećaje i misli prilikom suočavanja s diskriminacijom i nepravdom.	
6.1.1.S. Dijete može sagledati diskriminaciju i nepravdu iz drugoga kuta.	
6.1.1.N. Dijete može izraditi plan djelovanja za suočavanje s diskriminacijom i nepravdom.	
6.1.2. Suočavanje s teškoćama	
6.1.2.O. Dijete može opisati i izraziti misli i osjećaje prilikom suočavanja s teškoćama.	
6.1.2.S. Dijete može sagledati teškoću iz drugoga kuta koristeći pozitivan samogovor.	
6.1.2.N. Dijete može pripremiti plan djelovanja za suočavanje s teškoćama.	
6.1.3. Suočavanje sa sukobima	
6.1.3.O. Dijete može razgovarati o sukobima iz perspektive promatrača.	
6.1.3.S. Dijete može razlikovati uobičajene sukobe među djecom od nasilnoga ponašanja.	
6.1.3.N. Dijete može opisati ulogu i odgovornost promatrača u situacijama vršnjačkoga nasilja.	

6.2. SUOČAVANJE S GUBITKOM I PRIHVAĆANJE PROMJENA	
6.2.1. Suočavanje s odbacivanjem	
6.2.1.O. Dijete može izraziti misli i osjećaje vezane uz doživljaj odbačenosti.	
6.2.1.S. Dijete može pružiti podršku vršnjacima koji su suočeni s odbacivanjem.	
6.2.1.N. Dijete može zauzeti se za sebe kad je samo/a suočena s odbacivanjem.	
6.2.2. Suočavanje s gubitkom	
6.2.2.O. Dijete može prepoznati mogućnosti povezivanja sa stvarima i osobama koje više nisu uz njega/nju.	
6.2.2.S. Dijete može razumjeti različite načine na koje se djeca nose s gubitkom.	

16 O = Osnovna razina, S= Srednja razina, N = Napredna razina

6.2.2.N Dijete može odrediti strategije prevladavanja gubitka.	
6.2.3. Suočavanje s promjenama	
6.2.3.O Dijete može tražiti podršku važnih osoba radi suočavanja s promjenama.	
6.2.3.S Dijete može odrediti i podijeliti s drugima dosadašnje promjene u svom životu.	
6.2.3.N Dijete može opisati svoje težnje i snove vezane uz budućnost s obzirom na životne promjene.	

Djetetove jake strane:

Djetetove potrebe:

Razvojni ciljevi:

Djetetova samoprocjena

Ime i prezime djeteta: _____	 Ne Ponekad Da
Datum popunjavanja: _____	

PRETVARANJE IZAZOVA U PRILIKE – SUOČAVANJE S NEDAĆAMA I SUKOBIMA

Suočavanje s nepravdom		
Označi lice koje te najbolje opisuje:	Mogu	Sviđa mi se
Mogu opisati i izraziti osjećaje i misli prilikom suočavanja s diskriminacijom i nepravdom.	 	
Mogu opisati kako je nekome tko doživljava diskriminaciju i nepravdu.	 	
Mogu osmisлити što treba učiniti prilikom suočavanja s diskriminacijom i nepravdom.	 	
Suočavanje s teškoćama		
Mogu opisati i izraziti misli i osjećaje prilikom suočavanja s teškoćama.	 	
Mogu sagledati teškoću iz drugoga kuta i koristiti pozitivan samogovor.	 	
Mogu pripremiti plan djelovanja za uspješno suočavanje s teškoćama.	 	
Suočavanje sa sukobima		
Mogu razgovarati o sukobima iz kuta promatrača.	 	
Mogu razlikovati uobičajene sukobe među djecom od nasiloga ponašanja.	 	
Mogu opisati ulogu i odgovornost promatrača u situacijama vršnjačkoga nasilja.	 	

PRETVARANJE IZAZOVA U PRILIKE – SUOČAVANJE S GUBITKOM I PRIHVAĆANJE PROMJENA

Suočavanje s odbacivanjem		
Mogu izraziti misli i osjećaje vezane uz doživljaj odbačenosti.	 	
Mogu pružiti podršku vršnjacima koji su suočeni s odbacivanjem.	 	
Mogu se zauzeti se za sebe kad sam i sam/a suočena s odbacivanjem.	 	
Suočavanje s gubitkom		
Mogu prepoznati mogućnosti povezivanja sa stvarima i osobama koje više nisu uz mene.	 	
Mogu opisati različite načine na koje se djeca nose s gubitkom.	 	

Mogu odabrati ponašanja koja će mi pomoći da prevladam gubitak.	 	
Suočavanje s promjenama		
Mogu tražiti podršku važnih osoba radi suočavanja s promjenama.	 	
Mogu odrediti i govoriti o dosadašnjim promjenama u svojem životu.	 	
Mogu opisati koje ću promjene možda doživjeti u budućnosti.	 	

Svidjelo mi se učiti o:

Htio/htjela bih poboljšati:

Literatura

- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Berkman, L., Glass, T., Brissette, I., & Seeman, T. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, 51 (6), 843-857.
- Bernard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Francisco: WestEd.
- Breadekamp, S. & Copple, C. (1997). *Developmentally appropriate practice in early childhood Programs*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Dockett, S. & Perry, B. (2007). *Starting School: Perceptions, expectations and experiences*. Sydney: UNSW Press.
- Doll, B., Brehm, K., & Zucker, S. (2004). *Resilient classrooms: Creating healthy environments for learning*. New York, NY: Guilford Press.
- Frederickson, B.L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden – and – build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56 (3): 218-226.
- Gasser, L., & Malti, T. (2012). Children's and their friends' moral reasoning: Relations with aggressive behavior. *International Journal of Behavioral Development*, 36 (5), 358–366.
- Grover, S. (2005). Advocacy by children as a causal factor in promoting resilience. *Childhood*, 2 (4), 527-538.
- Munist, M., Santos, H., Katliarenco, M.A., Snárez, E.N., Infante, F. & Gotberg, E. (1998). *Manual de identificación y promoción de la resiliencia en niños y adolescentes*. Santiago de Chile: Organización Panamericana de la Salud.
- Newman, T. (2002). *Promoting resilience: a review of effective strategies for child care services*, Centre for Evidence Based Social Services, University of Exeter.
- Noble, T., & McGrath, H. (2008). The positive educational practices framework: A tool for facilitating the work of educational psychologists in promoting pupil well-being. *Educational and Child Psychology*, 30 (1), 43-65.
- Pedro-Carroll, J.L. (2001). The promotion of wellness in children and families in transition: Challenges and opportunities. *American Psychologist*, 56, 993-1004.
- Purkey, W.W. (1970). *Self Concept and School Achievement*. Englewood Cliffs N.J.: Prentice – Hall.
- Rogers, C.R. (1959). A Theory of Therapy, Personality and Interpersonal Relationships, as Developed in the Client-Centred Framework. U: S. Kock (ur.) *Psychology: A study of a Science*. Volume 3: Formulations of the Person and the Social Context. New York: McGraw-Hill (181-256).
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1992). Effects of optimism on psychological and physical well-being: The influence of generalized outcome expectancies. *Health Psychology*, 16, 201–228.
- Seligman, M.E.P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfilment*. New York: Free Press.
- Seligman, M.E.P. (2006). *Learned Optimism: How to Change your Mind and your Life*. New York: First Vintage Books Edition.
- Snyder, C.R. (1994). *The psychology of hope: You can get there from here*. New York: Free Press.

Staub, E. & Vollhardt, J. (2008). Altruism Born of Suffering: The Roots of Caring and Helping After Victimization and Other Trauma. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78 (3): 267-280.

United Nations Development Programme (2004). *Human Development Report 2004*. Cultural Liberty in Today's Diverse World.

Weiten, W., Dunn, D., & Hammer, E. (2012). *Psychology applied to modern life: adjustments in the 21st century*. Belmont, CA: Wadsworth.

Ideje za neke od predloženih aktivnosti autori/ce su našle u sljedećim publikacijama:

Bašić, J., Hudina, B., Koller-Trbović, N., Žižak, A. (1993): Integralna metoda. Zagreb: Alinea

Bićanić, J. (2001): Vježbanje životnih vještina, Zagreb: Alinea.

Miljević-Riđički, R., Maleš, D., Rijavec, M. (1999): Odgoj za razvoj. Zagreb: Naklada Slap i Ured UNICEF-a za Hrvatsku

Pregrad, J. (2007): Za sigurno i poticajno okruženje u školama – prevencija i borba protiv nasilja među djecom. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.

Forum za slobodu odgoja (2014): Zbirka radionica Pokreni promjenu!, Zagreb: Forum za slobodu odgoja.

PRILOG 1. Opća deklaracija o ljudskim pravima (1948)

<p>Članak 1.: Sva se djeca rađaju slobodna i prema njima tako treba i postupati. Svi ljudi imaju razum i svijest i trebaju se dobronamjerno odnositi prema drugima.</p>	<p>Članak 11.: Svakoga se smatra nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja. Ako si optužen/a za nešto, imaš pravo na obranu. Nitko te nema pravo osuditi ili kazniti za nešto što nisi učinio/la.</p>	<p>Članak 19.: Imaš pravo misliti i reći što želiš i nitko ti to ne smije zabraniti. Imaš pravo sa svima dijeliti svoje ideje pa tako i s ljudima iz drugih zemalja.</p>
<p>Članak 2.: Svatko ima ova prava bez obzira na razlike u spolu, boji kože, jeziku, mišljenju, vjeroispovijesti, imovini, društvenome ili nacionalnome podrijetlu. Također, nije bitno je li zemlja u kojoj osoba živi neovisna ili nije.</p>	<p>Članak 12.: Imaš pravo tražiti zaštitu ako te netko pokuša klevetati, ući u tvoju kuću, otvarati tvoja pisma ili uznemiravati tebe ili tvoju obitelj bez dobrog razloga.</p>	<p>Članak 20.: Imaš pravo organizirati mirne skupove ili sudjelovati u njima. Nikoga se ne smije prisiliti da pripada nekoj skupini.</p>
<p>Članak 3.: Imaš pravo na život, slobodu i sigurnost.</p>	<p>Članak 13.: Imaš pravo slobodno se kretati u svojoj zemlji. Imaš pravo napustiti svoju zemlju i otići u drugu. Ako želiš, imaš se pravo vratiti u svoju zemlju.</p>	<p>Članak 21.: Imaš pravo sudjelovati u političkom životu svoje zemlje. To možeš činiti kao dio vlade ili biranjem političara koji imaju isto mišljenje kao i ti. Vlada se bira redovito, a glasanje se provodi u tajnosti. Imaš pravo glasati i svaki glas vrijedi jednako. Imaš jednako pravo kao i bilo tko drugi pristupiti javnoj službi.</p>
<p>Članak 4.: Nitko nema pravo postupati prema tebi kao prema svom robu niti ti imaš pravo tako postupati prema drugima.</p>	<p>Članak 14.: Ako te netko ugrožava, imaš pravo otići u drugu zemlju i ondje tražiti zaštitu. To pravo gubiš ako si ubio/la nekoga ili sam/a nisi poštovao/la što ovdje piše.</p>	<p>Članak 22.: Društvo u kojem živiš treba ti pomagati da se razvijaš i iskoristiš sve pogodnosti (kultura, posao, socijalna skrb) koje se nude tebi i drugim ljudima u tvojoj zemlji.</p>
<p>Članak 5.: Nitko te nema pravo podvrgnuti mučenju.</p>	<p>Članak 15.: Imaš pravo na državljanstvo i nitko te nema pravo spriječiti, bez dobrog razloga, da zatražiš državljanstvo druge zemlje, ako to želiš.</p>	<p>Članak 24.: Radni dan ne smije biti predug jer svatko ima pravo na odmor i na redoviti plaćeni dopust.</p>
<p>Članak 6.: Svugdje imaš pravo na jednaku pravnu zaštitu kao i sve druge osobe, gdje god se nalazio/la.</p>	<p>Članak 16.: Punoljetne osobe imaju pravo stupati u brak i osnivati obitelj bez obzira na njihovu boju kože, podrijetlo, ili vjeroispovijest. Muškarci i žene imaju jednaka prava u braku ili u razvodu. Nitko nema pravo prisiliti drugu osobu na brak. Vlada tvoje zemlje treba štiti tvoju obitelj i članove tvoje obitelji.</p>	<p>Članak 25.: Imaš pravo na sve što je potrebno tebi i tvojoj obitelji da ne budete bolesni ili gladni, da imate odjeću i kuću, da primate pomoć ako ste nezaposleni, bolesni, stari, ako vam je preminuo bračni drug ili ako ne zarađujete dovoljno za život iz bilo kojeg razloga izvan vaše kontrole. Žene koje očekuju dijete kao i mala djeca imaju pravo na posebnu pomoć. Sva djeca imaju ista prava bez obzira na to jesu li rođena u braku ili ne.</p>
<p>Članak 7.: Pred zakonom svi su jednaki. Zakon se na sve primjenjuje jednako.</p>	<p>Članak 17.: Imaš pravo na imovinu i nitko ti je ne smije neopravdano oduzeti.</p>	
<p>Članak 8.: Imaš pravo tražiti pravnu pomoć kada su povrijeđena tvoja prava zajamčena zakonima tvoje zemlje.</p>	<p>Članak 18.: Imaš pravo slobodno ispovijedati svoju vjeru, promijeniti je i prakticirati je sam/a ili s drugim ljudima.</p>	
<p>Članak 9.: Nitko te nema pravo nepravedno ili bez dobrog razloga zatvoriti, držati te u zatvoru ili izgnati te iz tvoje zemlje.</p>		
<p>Članak 10.: Suđenje treba biti javno, a suci ne smiju dozvoliti da itko utječe na njih.</p>		

<p>Članak 26.: Svatko ima pravo na obrazovanje. Osnovna škola treba biti besplatna. Imaš pravo obrazovati se za neku profesiju ili nastaviti svoje školovanje koliko dugo želiš. U školi trebaš razvijati svoje talente i naučiti se slagati sa svima bez obzira na njihovu rasu, vjeroispovijest ili podrijetlo. Tvoji roditelji imaju pravo odabrati kako i što ćeš učiti u školi.</p>	<p>Članak 27.: Imaš pravo sudjelovati u umjetničkom ili znanstvenome životu svoje zajednice, kao i u ostalim pogodnostima koje postoje. Imaš pravo na zaštitu svojega umjetničkog, književnog ili znanstvenog rada kao i na korist koja proizlazi iz njega.</p> <p>Članak 28.: Da bi se tvoja prava poštovala, mora postojati „poredak“ koji ih štiti, na lokalnoj i međunarodnoj razini.</p>	<p>Članak 29.: Imaš obveze prema zajednici u kojoj je moguć cjelovit razvoj tvoje osobnosti. Zakoni trebaju jamčiti ljudska prava i osiguravati da se svatko poštuje.</p> <p>Članak 30.: Ni jedno društvo ni pojedinac ne smije postupati na način koji bi dokinuo prava o kojima si upravo čitao/la.</p>
---	---	---

PRILOG 2. Konvencija o pravima djeteta (1989)

<p>Članak 1. Svatko mlađi od 18 ima ova prava.</p> <p>Članak 2. Sva djeca imaju ova prava bez obzira na to tko su, gdje žive, što rade njihovi roditelji, kojim jezikom govore, koje su vjere, jesu li dječak ili djevojčica, koja je njihova kultura, imaju li neki invaliditet, jesu li bogata ili siromašna. Ne smije se postupati nepravedno ni prema jednom djetetu ni na kojoj osnovi.</p> <p>Članak 3. Svi odrasli trebaju činiti ono što je najbolje za tebe. Kada odrasli odlučuju, trebaju razmisliti kako će njihove odluke utjecati na djecu.</p> <p>Članak 4. Vlada ima odgovornost osigurati zaštitu tvojih prava. Ona mora pomoći tvojoj obitelji da štiti tvoja prava i stvara okolinu u kojoj ti možeš rasti i ostvarivati svoj potencijal.</p> <p>Članak 5. Tvoja obitelj ima odgovornost naučiti te kako ostvariti svoja prava i osigurati da se tvoja prava poštuju.</p> <p>Članak 6. Imaš pravo na život.</p> <p>Članak 7. Imaš pravo na ime i vlada treba službeno priznati tvoje ime. Imaš pravo na državljanstvo (pravo da pripadaš nekoj zemlji).</p> <p>Članak 8. Imaš pravo na identitet – službeni zapis tko si ti. Nitko ti to ne smije oduzeti.</p> <p>Članak 9. Imaš pravo živjeti sa svojim roditeljima (roditeljem), osim ako to nije u tvom interesu. Imaš pravo živjeti s obitelji koje se brine o tebi.</p> <p>Članak 10. Ako živiš u zemlji različitoj od zemlje tvojih roditelja, imaš pravo biti s njima na istom mjestu.</p> <p>Članak 11. Imaš pravo na zaštitu od otmice.</p>	<p>Članak 12. Imaš pravo na izražavanje svojega mišljenja i pravo da te odrasli saslušaju i shvate ozbiljno.</p> <p>Članak 13. Imaš pravo saznati informacije i izraziti svoje mišljenje kroz razgovor, crtež, pismo ili bilo koji drugi način, osim u slučaju kada to škodi drugim ljudima ili ih vrijeđa.</p> <p>Članak 14. Imaš pravo odabrati svoju vjeru i uvjerenja. Tvoji roditelji trebaju ti pomoći da odlučiš što je dobro, a što nije i što je najbolje za tebe.</p> <p>Članak 15. Imaš pravo odabrati svoje prijatelje, pridružiti se nekoj skupini ili osnovati vlastitu skupinu, pod uvjetom da to ne škodi drugima.</p> <p>Članak 16. Imaš pravo na privatnost.</p> <p>Članak 17. Imaš pravo na radiju, u novinama, knjigama, na internetu i drugim izvorima dobiti informaciju koja je važna za tvoju dobrobit. Odrasli trebaju osigurati da informacije koje dobivaš nisu štetne i pomoći ti da pronađeš i razumiješ informacije koje su ti potrebne.</p> <p>Članak 18. Imaš pravo da te odgajaju tvoji roditelji, ako je to moguće.</p> <p>Članak 19. Imaš pravo biti zaštićen/a od ozljeđivanja i lošega postupanja u tjelesnom ili duševnom smislu.</p> <p>Članak 20. Imaš pravo na posebnu skrb i pomoć ako ne možeš živjeti sa svojim roditeljima.</p> <p>Članak 21. Imaš pravo na skrb i zaštitu ako si posvojen/a ili živiš u udomiteljskoj obitelji.</p>	<p>Članak 22. Imaš pravo na posebnu zaštitu i pomoć ako si izbjeglica (ako su te prisilili da napustiš svoj dom i živiš u drugoj zemlji), uz sva ostala prava ove Konvencije.</p> <p>Članak 23. Imaš pravo na posebno obrazovanje i skrb ako imaš invaliditet, uz sva ostala prava ove Konvencije, tako da možeš živjeti ispunjen život.</p> <p>Članak 24. Imaš pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb, sigurnu vodu za piće, hranjivu prehranu, čist i siguran okoliš i informacije koje su korisne za tvoju dobrobit.</p> <p>Članak 25. Ako živiš pod nadzorom ili u drugim okolnostima izvan svojega doma, imaš pravo da se tvoji životni uvjeti redovito provjeravaju kako bi se utvrdila njihova prikladnost.</p> <p>Članak 26. Imaš pravo na pomoć vlade ako si siromašan/na ili potrebit/a.</p> <p>Članak 27. Imaš pravo na hranu, odjeću, sigurno mjesto za život i ispunjenje osnovnih potreba. Ne bi trebao biti u nepovoljnom položaju pa da ne možeš činiti mnoge stvari koje druga djeca mogu.</p> <p>Članak 28. Imaš pravo na kvalitetno obrazovanje. Treba te poticati da se obrazuješ najviše što možeš, u skladu s tvojim sposobnostima.</p> <p>Članak 29. Tvoje obrazovanje ti treba pomoći da koristiš i razvijaš svoje talente i sposobnosti. Također ti treba pomoći da naučiš živjeti u miru, štiti okoliš i poštovati druge ljude.</p> <p>Članak 30. Imaš pravo prakticirati vlastitu kulturu, jezik i vjeru – ili odabrati što želiš prakticirati. Manjine i starosjedioci trebaju posebnu zaštitu ovoga prava.</p> <p>Članak 31. Imaš pravo na igru i odmor.</p>
--	---	--

<p>Članak 32. Imaš pravo na zaštitu od rada koji škodi tebi, tvojemu zdravlju ili obrazovanju. Ako radiš, imaš pravo na sigurne uvjete i poštenu plaću.</p> <p>Članak 33. Imaš pravo na zaštitu od štetnih droga i trgovine drogom.</p> <p>Članak 34. Imaš pravo na zaštitu od spolnoga zlostavljanja.</p> <p>Članak 35. Nitko te ne smije oti ili prodati.</p> <p>Članak 36. Imaš pravo na zaštitu od bilo kakvoga izrabljivanja (iskorištavanja).</p>	<p>Članak 37. Nitko te ne smije kažnjavati na okrutan ili štetan način.</p> <p>Članak 38. Imaš pravo na zaštitu od rata. Djeca ispod 15 godina ne mogu biti prisiljena da sudjeluju u ratu ili da se priključe vojsci.</p> <p>Članak 39. Imaš pravo na pomoć u slučaju ozljede, zanemarivanja ili lošega postupanja.</p> <p>Članak 40. Imaš pravo na pravnu pomoć i poštovanje tvojih prava i pošteno postupanje prema tebi od strane pravnoga sustava.</p>	<p>Članak 41. Ako zakoni tvoje zemlje pružaju bolju zaštitu tvojih prava nego članci ove Konvencije, onda se primjenjuju ti zakoni.</p> <p>Članak 42. Imaš pravo znati koja su tvoja prava! Odrasli trebaju znati o tim pravima i pomagati tebi da ih i ti naučiš.</p> <p>Članci 43. do 54.: Ovi članci govore o tome kako vlade i međunarodne organizacije poput UNICEFa rade na tome da osiguraju zaštitu dječjih prava.</p>
--	---	---

DJEČJA PRAVA I ODGOVORNOSTI

Tjedan za tjednom djeca su dolazila iščekujući da će nastaviti tamo gdje su Zelda i Sherlock stali! Aktivnosti su išle jako dobro, zabavno i uzbudljivo. Bilo je zanimljivo gledati kako djeca "rastu". Nema zlatnog recepta za razvoj otpornosti u djece, ali sigurna sam da je ovaj kurikulum dobar način.

Učiteljica

Naučio sam da prepreka može postati prilika.

Naučila sam kako se smireno ponašati i da se ne ljutim na druge.

Program mi se svidio jer smo učili kako misliti na pozitivan način.

Učenici osnovne škole

RESCUR se temelji na širokom znanju praktičara i istraživača. Materijali su pažljivo osmišljeni kako bi bili privlačni i približili se unutarnjem svijetu djeteta kroz priče, glazbu, poeziju, glumu i umjetnost, koristeći pritom različite i maštovite načine poput usmjeravanja pažnje, pričanja priča, crtanja, stripova, različitih aktivnosti, igranja uloga, aktivnosti kod kuće te, što je najbolje, očaravajućim ilustriranim likovima – Zeldom i Sherlockom. Djeci se nude brojne prilike za istraživanje različitih rješenja svakodnevnih problema i raspravu o složenim društvenim, moralnim i etičkim pitanjima s kojima će se svi susretati u životu, a kroz primjere modela koji demonstriraju snagu otpornosti u suočavanju s nedaćama.

Prof. Helen Cowie, Sveučilište Surrey, UK

RESCUR je vrlo obećavajući i svakako nužan odgovor društvenim, kulturalnim i ekonomskim izazovima s kojima se u današnje vrijeme suočavaju mnoga djeca u Europi. Ovaj kurikulum nudi prevenciju i ranu intervenciju koja promiče pozitivna ponašanja, omogućuje akademsko obogaćenje i ističe važnost školovanja i kvalitetnog obrazovanja. Za djecu koji su pod većim rizikom društvenog i akademskog neuspjeha RESCUR pruža „sigurnosnu mrežu“ kako bi se izbjeglo da „propadnu kroz pukotine“.

Prof. Maria Poulou, Sveučilište u Patrasu, Grčka

Konačno sveobuhvatan pristup promicanju otpornosti predškolske i osnovnoškolske djece koji je ujedno i kulturalno osjetljiv te koristan u različitim okruženjima. Nakon opsežnog terenskog ispitivanja, teme u sklopu RESCUR-a mogu pomoći svoj djeci da razviju vještine potrebne za suočavanje s problemima. Štoviše, RESCUR će posebice biti koristan djeci koja odrastaju u nepovoljnom okruženju, pružajući im vještine rješavanja problema i socijalne vještine potrebne da razviju i održe mrežu brige i potpore.

Prof. Michael Ungar, Sveučilište Dalhousie, Kanada

www.rescur.eu www.um.edu.mt/cres/publications/rescur